

УДК 930(477.87),,18”

DOI: 10.12958/2227-2844-2022-4(352)-43-46

Набока Олександр Вікторович,

доктор історичних наук,

завідувач кафедри історії України

ДЗ „Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка”, м. Полтава, Україна.

snaboka9@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1678-9475>

**НОВА КНИЖКА ВІДОМОГО ІСТОРИКА
(РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ: ОФІЦИНСЬКИЙ Р. ЗАКАРПАТТЯ
ВІДДАВНА. ІСТОРИЧНІ ЕСЕ. УЖГОРОД: РІК-У, 2022. 380 с.)**

Побачило світ поважне видання. Автор – Роман Офіцинський, доктор історичних наук, професор, лауреат загальноукраїнської наукової премії імені Дмитра Яворницького. Нині Р. Офіцинський працює професором у Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти в Ужгороді, веде активну дослідницьку діяльність як на ниві історичного краєзнавства, так і нової та новітньої історії загалом.

Ця книжка, а по суті збірка праць, продовжує цикл зібрань його есе, започаткованих книжкою „Карпатська Україна” (2020), на яку схвально відгукнулись рецензенти в різних медіа. Наразі охоплено давніші періоди закарпатської історії – до появи Карпатської України. Причому довготривалі аспекти розглядаються в часовій протяжності від середньовіччя до сьогодення.

Символічно оформлено обкладинку. На ній бачимо найдавніший оригінальний документ Державного архіву Закарпатської області – рукописну грамоту угорського короля Сигизмунда Люксембурзького латинською мовою про права Мукачеве від 9 травня 1391 року, а також рукописне Королівське Євангеліє 1401 року писця Станіслава Граматика церковнослов'янською мовою, оригінал якого зберігається в Закарпатському обласному краєзнавчому музеї.

Пропоновану книжку, образно кажучи, благословили троє рецензентів – докторів історичних наук, професорів: Володимир Баран (Волинський національний університет імені Лесі Українки), Андрій Грубінко (Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль), Леонід Тимошенко (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка).

Володимир Баран переконує: „Закарпаття віддавна” дуже цікаве і корисне з наукової, навчальної, просвітницької точок зору”. „Це захоплива праця про близьке мені Закарпаття – високодуховне, героїчне і

питомо українське”, – в унісон мовить Андрій Грубінко. А Леонід Тимошенко наголошує: „Завжди з інтересом читаю твори Романа Офіцинського, позаяк авторові повністю довіряю”.

Загалом публікації Р. Офіцинського з минулого найзахіднішого українського регіону ведуть відлік від 1991 року, себто з’явилися протягом трьох десятиліть. Не всі потрапили в „Закарпаття віддавна”, адже низка з них увійшли в оприлюднені ним раніше монографії „Іван Франко в історіографічному трикутнику: інтерпретації, джерела, взаємини” (2011) і „Народні перекази Закарпаття” (2016), збірку „Новітня література Закарпаття” (2015).

Нова книжка структурно має п’ять основних частин. Спочатку узагальнено ведеться мова про трактування і фальшування минулого через призму концепту „любові до рідної землі”. На довготривалому, здебільшого за останнє тисячоліття, зосереджено розмисли про державні кордони, німецький та французький чинники.

„Довге ХІХ століття” персоналізоване постатями Михайла Балудянського, Юрія Венеліна, Василя Довговича, „народною дипломатією” – поширенням спадщини Тараса Шевченка і міжрегіональними контактами. Новітню добу відкриває Перша світова війна: висвітлено перебіг військових дій, економічні та соціальні наслідки, збережені пам’ятки. Міжвоєння розглянуте через призму Гуцульської Республіки, очима жінок Підкарпатської Русі, з акцентом на польський внесок і політичні візії Августина Волошина.

Всі наведені сюжети розкриваються з належною аргументацією, критичним прочитанням джерел, спростуванням усталених концептуальних і фактичних хиб. Зосібна мовиться про наступне. Майже півтора десятиліття М. Балудянський працював у Королівській академії у Нодьвараді (м. Орадя, Румунія), де очолював кафедру політичних наук, викладав статистику і право. До переїзду в Росію 1803 року сформувався в своїй країні Австрії як учений та педагог. Національну невизначеність цього інтелектуала українського походження можна пояснити історичними обставинами. Його світоглядний лібералізм був поширений серед різночинної інтелігенції Австрійської та Російської імперій. Такі люди до суспільного визнання піднімалися тяжкою працею практично з дна соціально-станової драбини.

Насамкінець автор підкреслює, що „Закарпаття віддавна” матиме тематичне продовження. У наступні книжки ввійдуть його есе про подальші періоди – Другої світової та радянський.

Відзначимо, що нову книжку професора Романа Офіцинського „Закарпаття віддавна” публічно представлено 20 квітня 2022 року в інформаційно-ресурсному центрі „Вікно в Америку” Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Федора Потушняка. Велася відеотрансляція на сторінці бібліотеки в „Фейсбук”, а через „Гугл Міт” додатково долучилися півсотні вчителів історії.

Разом з автором книжку представили автор цих рядків та Іван Ребрик, письменник, видавець і краєзнавець. Допис про презентацію подано на сайті Луганського національного університету ім. Т. Шевченка під назвою „Участь у презентації книги з історичного краєзнавства” 25 квітня 2022 року (режим доступу: <http://luguniv.edu.ua/?p=85736>).

Від себе радимо всім охочим представлене видання неспішно прочитати, аби збагатитися новими знаннями про те, що в історико-регіональному вимірі заслуговує на пильну увагу.

Список використаної літератури

1. Офіцинський Р. Закарпаття віддавна. Історичні есе. Ужгород : РІК-У, 2022. 380 с.

References

1. Ofitsynskiy, R. (2022). Zakarpattia viddavna. Istorychni ese [Transcarpathia for a long time. Historical essays]. Uzhhorod: RIK-U [in Ukrainian].

Набока О. В. Нова книжка відомого історика (Рецензія на книгу: **Офіцинський Р. Закарпаття віддавна. Історичні есе. Ужгород: РІК-У, 2022. 380 с.)**

Стаття представляє собою розширену та докладну рецензію на нову книгу відомого українського вченого та історика з Закарпаття Романа Офіцинського. Видання представляє з себе збірку краєзнавчих есе та інтерв'ю з тих чи інших важливих аспектів закарпатської регіональної історії, написаних науковцем у різні часи.

Рецензована книжка структурно має п'ять основних частин. Спочатку узагальнено ведеться мова про трактування і фальшування минулого через призму концепту „любові до рідної землі”. На довготривалому, здебільшого за останнє тисячоліття, зосереджено розмисли про державні кордони, німецький та французький чинники.

„Довге ХІХ століття” персоналізоване постатями Михайла Балудянського, Юрія Венеліна, Василя Довговича, „народною дипломатією” – поширенням спадщини Тараса Шевченка і міжрегіональними контактами. Новітню добу відкриває Перша світова війна: висвітлено перебіг військових дій, економічні та соціальні наслідки, збережені пам'ятки. Міжвоєння розглянуте через призму Гуцульської Республіки, очима жінок Підкарпатської Русі, з акцентом на польський внесок і політичні візії Августина Волошина.

Відзначимо, що нову книжку професора Романа Офіцинського „Закарпаття віддавна” публічно представлено 20 квітня 2022 року в інформаційно-ресурсному центрі „Вікно в Америку” Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Федора Потушняка.

Велася відеотрансляція на сторінці бібліотеки в „Фейсбук”, а через „Гугл Міт” додатково долучилися півсотні вчителів історії.

Ключові слова: Закарпаття віддавна, Р. Офіцинський, рецензія, Довге ХІХ ст., есе.

Naboka O. V. New book of a famous historian (Review of the book: Ofitsynskyy R. Zakarpattia long ago. Historical essay. Uzhgorod: Rik-U, 2022. 380 p.)

The article is an extended and detailed review of a new book of the famous Ukrainian scientist and historian from Zakarpattia Roman Ofitsynskyy. The publication is a collection of local lore essays and interviews on various important aspects of Zakarpattia regional history, written by the scientist at different times.

The peer-reviewed book structurally has five main parts. First, there is a generalized discussion of the interpretation and falsification of the past through the prism of the concept of „love for the native land”. Reflections on state borders, German and French factors have been focused on the long-term, mostly in the last millennium.

„Long XIX century” is personalized by the figures of Mikhailo Baludyansky, Yurii Venelin, Vasil Dovgovich, „people’s diplomacy” – the spread of the legacy of Taras Shevchenko and interregional contacts. World War I opens a new era: the course of hostilities, economic and social consequences, and preserved monuments are highlighted. The interwar period is viewed through the prism of the Hutsul Republic, through the eyes of women of Subcarpathian Rus, with an emphasis on the Polish contribution and political visions of Augustyn Voloshin.

It should be noted that the new book of Professor Roman Ofitsynskyy „Zakarpattia long ago” was publicly presented on April 20, 2022 in the information and resource center „Window on America” of the Zakarpattia Regional Universal Scientific Library named after Fedor Potushnyak. There was a video broadcast on the library’s Facebook page, and fifty additional history teachers joined Google Meet.

Key words: Zakarpattia long ago, R. Ofitsynskyy, review, Long XIX century, essay.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2022 р.

Прийнято до друку 25.05.2022 р.

Рецензент – д. і. н., проф. Михальський І. С.